

El 6 d'Octubre 80 anys després

JOSEP SÁNCHEZ
CERVELLO

Catedràtic d'Història
Contemporània -URV

L'assagista grec Luci Mestri Plutarc, que visqué en època de l'imperi romà, fa uns 2000 anys, va passar a la posteritat perquè escrigué *Vides Paral·leles*, a partir de confrontar biografies emparellades d'un personatge grec i d'un romà, amb la finalitat que el lector pogués discernir entre comportaments apropiats i inadequats. M'ha vingut al cap l'obra de Plutarc perquè els *media* i el món editorial amb motiu del 80è aniversari dels Fets d'Octubre ha tractat d'establir paral·lisme entre el 1934 i el 2014.

Els interessats en la història sabem que mai els esdeveniments es repeteixen de la mateixa manera i que aquests, encara que aparentment siguin cíclics, mai no són un *revival*. En qualsevol cas és certa la dita de Ciceró: *Historia magistra vitae et testis temporum* (la història és mestra de la vida i testimoni dels temps).

Tot i això, hi ha algunes coincidències i divergències que remarcaré (vegeu quadres). Establerts aquests paràmetres de sintonia/desintonia, explicaré el que esdevingué, esquemàticament, a la demarcació de Tarragona el 1934.

Tarragona

El 4 d'octubre a Tarragona es constituí el Comitè revolucionari. A les primeres hores del 5 d'octubre a tot l'Estat es decretà la vaga general revolucionària contra la formació d'un govern de Lerroux amb ministres de la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA), partit que les esquerres consideraven desafecte a la República. A Catalunya l'aturada fou convocada per l'Aliança Obrera (AO), que integrà el BOC, Federació Catalana del PSOE, UGT, USC i el Partit Comunista de Catalunya. La CNT, la principal sindical catalana, s'abstingué, per apoliticisme, tot i que molt dels seus militants participaren en l'acció. A les principals poblacions de la demarcació grups de piquets paralitzaren les comunicacions ferroviàries i tancaren botigues, tallers i empreses.

A la tarda del dia 6, el president Companys proclamava l'Estat Català de la República Espanyola. L'havien conduït a aquest carreró sense sortida la suspensió, a instàncies de la Lliga, de la Llei de Contractes de Conreu i la convicció que la dretanització de la República conduïa a la destrucció de l'obra feta durant el Bienni Progressista.

1934

1. La situació internacional era d'una gran turbulència en el període conegut com l'Europa d'Entreguerres, amb l'existència de dos pols enfrontats: comunisme i feixisme.
2. Pes molt devaluat de les democràcies que es van contagiar de tics autoritaris.
3. Incapacitat de la Societat de Nacions per jugar un paper d'apaivagament dels conflictes.
4. Crisi econòmica produïda pel Crack del 1929.
5. El malestar ja era gran, però un desencadenant del procés fou el recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei de Contractes de Conreu aprovada per la Generalitat.
6. Insurrecció contra el sistema constitucional.

LES COINCIDÈNCIES

2014

1. Situació internacional de gran inestabilitat. El polític Ian Bremmer assenyalà que el futur immediat és un nou desordre mundial. La debilitat dels EEUU possibilitarà l'aparició de nous poders regionals en pugna per l'hegemonia planetària.
2. Les pretensions de Fukuyama que, caigut el comunisme, la democràcia regnaria per sempre més no sols no s'han confirmat sinó que la seva qualitat s'ha devaluat per l'erosió de l'estat del benestar.
3. L'ONU està segrestada pel Consell de Seguretat i no és eficient.
4. Crisi de les hipoteques Subprime i del totxo.
5. El malestar ja era gran, però un dels desencadenants del procés fou el recurs d'empara contra l'Estatut que presentà el PP davant el TC.
6. Desobediència al sistema constitucional.

LES DIVERGÈNCIES

1. La Generalitat no pretenia tallar amb Espanya. Companys entengué que la República havia estat segrestada pels desafectes al règim, després de la victòria electoral que les dretes assoliren al 1933 i convidà a instaurar a Barcelona el govern provisional de la República.
2. Importància de la dinàmica de la lluita de classes en la mobilització contra el govern central.
3. Companys proclamà l'Estat Català dins la República Federal Espanyola i hagué d'acceptar el seu fracàs en proclamar-se l'Estat de Guerra.
4. La Generalitat tenia darrere la simpatia de la majoria de les esquerres, però no el de les dretes, en especial de la Lliga, que era majoritària. Companys i el govern no aconseguiren mobilitzar la societat.

1. La Generalitat volia la independència d'Espanya. El president Mas inicià un procés polític el 2012 que té per objectiu exercir el dret d'autodeterminació.
2. La dinàmica dretes/esquerres no existeix en el procés polític català, de forma determinant, sí que hi ha malestar per la degradació de les condicions de vida.
3. El president Mas reclama el dret de consultar en referèndum al poble català.
4. La majoria de les forces parlamentàries catalanes donen suport al Govern, a més d'un ampli sector de la societat civil, mobilitzada per l'ANC i Òmnium. En aquesta conjuntura Mas no està sol.

Tortosa

A Tortosa també se seguí la vaga general revolucionària decidida per l'AO, que s'havia formalitzat a la tarda del dia anterior, en una assemblea al Centre Obrer de Corporacions. L'aturada fou massiva pels piquets que recorregueren la ciutat. L'estació de tren fou ocupada per uns 200 obrers que obligaren a tancar-la. Els dirigents de l'ERC esperaven l'arribada del diputat Miquel Cunillera que portava la bandera d'Estat Català. A la nit, Cunillera i un grup de militants d'ERC anaren a l'ajuntament on l'alcalde republicà els prohibí col·locar-la. Llavors el grup marxà cap a la seu del partit on hissaren l'estelada al balcó i Cunillera es dirigí als congregats.

La vaga general acabà essent desmuntada per les autoritats militars. Els darrers que la mantingueren, fins al dia 9, foren els paletes i els peons de la construcció, per la qual cosa foren requerits pel comandant militar de la plaça, per tal que el dia 10 anessin a treballar sense cap excusa.

Ampostas

A Amposta la vaga provocà aldarulls donada la implicació de la CNT entre els jornaleros de l'arròs. El dia 5 hi hagué enfrontaments a trets amb les forces d'ordre públic, després d'haver proclamat la vaga general i controlat els piquets els accessos a la població. Els revolucionaris s'apoderaren de l'estació del tren. A Amposta es produïren un total de 33 detencions, entre les quals hi havia la direcció d'ERC i molts sindicalistes a qui la Guàrdia Civil custodià fins a l'ajuntament, però una multitud tractà d'alliberar-los. Llavors, la Guàrdia Civil disparà per dispersar-los fent tres ferits, un d'ells molt greu.

Gandesa

Al vespre del 6 d'octubre la tensió ja era molt gran pel conflicte entre jornaleros i propietaris. Es proclamà l'Estat Català i l'Ajuntament també fou dissolt. Hi hagueren enfrontaments armats i sabotatges a les propietats.

Móra d'Ebre

No es proclamà l'Estat Català perquè l'alcalde, que era marcel·linista (seguidor de M. Domingo), no ho permeté, tot i això el consistori acabà essent dissolt i substituït, com succeí a altres llocs.

Així doncs, a la demarcació de Tarragona 40 consistoris foren dissolts i substituïts per comissions gestores. D'altra banda, els processos, segons Manuel López, s'han de situar al voltant dels 950, en la seva majoria de la CNT, d'ERC i d'organitzacions obreres.

A Tarragona, els piquets de l'AO es llançaren al carrer per fer complir la vaga decretada pel Comitè. El mateix dia 6 es paralitzà la delegació d'Hisenda i la inspecció d'Ensenyament. El comissari de la Generalitat, Prunés, després d'escoltar el missatge radiat de Companys, hissà l'estelada a la Diputació. Al poc arribà l'alcalde Pere Lloret que féu un discurs, envoltat per molts dels regidors del consistori, glossant les similituds entre aquell dia i la proclamació de la República. Després es repetí la cerimònia de l'estelada al consistori. Però, a les tres de la matinada del dia 7, el comandant militar de la província, Julio Castro Vázquez, declarà la Llei marcial.

Valls

A l'Alt Camp diversos dirigents camperols recorregueren la comarca abans de l'esclat del moviment i el 6 d'octubre l'AO féu una assemblea al Cinema Valls amb la participació de líders pagesos locals que presentaren una sèrie de reivindicacions: armar els militants obrers; expropiació de les terres dels ric; expropiació dels béns dels ordes religiosos i expulsió d'aquests i una jornada laboral de 6 hores, que presentaren a l'al-

calde de Valls aquella tarda, en el decurs d'una manifestació que feren pels carrers de la població portant una bandera estelada. L'alcalde Victòria Casaprima (ERC) es negà que es proclamés des de l'Ajuntament l'Estat Català, tot i que els manifestants acabaren fent-ho després d'assaltar el consistori. La vaga es mantingué fins al dia 8, quan forces de l'exèrcit ocuparen la capital de l'Alt Camp.

Montblanc

A Montblanc la majoria de treballadors i pagesos secundaren la vaga revolucionària. L'alcalde de Montblanc, Josep Folch (ERC), encapçalà la mobilització i assumí la direcció del moviment, mentre al local de la CNT es féu una assemblea que, com a Valls, aplegà la majoria dels treballadors de la comarca, mentre homes armats passaren a patrullar per la població. Però un cop es conegué la desfeta de Barcelona, els revoltats es dissolgueren.

Falset

A Falset es constituí el Comitè Revolucionari dirigit per l'alcalde derrotat a les municipals de gener de 1934, Joaquim Llorens (ERC), que destituí el consistori, procla-

mà l'Estat Català, s'apoderà de les armes de la població i creà un sotmetent d'esquerres a qui repartí l'armament i designà tasques de patrulla i de control. També tancà tres dretans al castell. Però la rendició del govern català propicià que el dia 7 la normalitat fos absoluta.

El Vendrell

Al Vendrell la vaga general tingué un èxit rotund. Es paralitzà el trànsit ferroviari i des del 5 al 10 els rabassaires dirigiren la revolta. El diputat Farreras i Duran (ERC) el dia 6 ocupà el consistori, destituïnt l'alcalde. Però el cap de la Guàrdia Civil s'oposà a la insurrecció, concentrant a la caserna vendrellenca els efectius. El membre del Comitè Revolucionari, com feren a d'altres llocs, crearen patrulles de control a les quals armaren. Però quan es rendí Companys també ho féu Farreras i Duran.

Reus

A Reus el consistori fou destituït després de la proclamació de l'Estat Català. El protagonisme dels fets el tingueren les JEREC que, després d'armar-se, patrullaren pels carrers de la ciutat i paralitzaren el trànsit Reus-Tarragona.